

การอำพรางตัวแห่งธรรมชาติของอัตตา : พันธนาการแห่งกรรม ตามทัศนะของศาสนาเซน*

OBSCURATION OF THE INTRINSIC NATURE OF THE SELF: KARMIC BONDAGE IN JAINA'S PERSPECTIVE

พระพจน์ อภิวิฑูโน*, พระครูปลัดสุวิทย์ จันทมโม, พระมหาวิรุฬ วิโรจน์, ภทรชัย อุทาพันธ์

Phrapojanun Apiwuttano, Phrakoooparadsurawoot Cundadhammo, Phramahawirut Wirocano, Bhadrachai Udupundh

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ขอนแก่น ประเทศไทย

Faculty of Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University Isan Campus, KhonKaen, Thailand

*Corresponding author E-mail: poj.dxn@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาธรรมชาติของอัตตาและการอำพรางตัวแห่งธรรมชาติของอัตตา อันเป็นผลจากพันธนาการแห่งกรรมตามทัศนะของศาสนาเซน ตามความเห็นของเซน อัตตาทั้งมวลมีความบริสุทธิ์จากภายในสภาวะที่มีมาแต่กำเนิดและในอุดมคติ มีคุณสมบัติแห่งความรู้อันไม่มีที่สิ้นสุด การรับรู้อันไม่มีที่สิ้นสุด ความสุขอันไม่มีที่สิ้นสุด และพลังงานอันไม่มีที่สิ้นสุด พวกมันไม่ถูกยึดเกาะ ไม่ถูกสัมผัสด้วยสสารกรรม ไม่แบ่งแยกให้แตกต่าง โดยตลอดการเวียนว่ายตายเกิดยังคงไม่ผันแปร อย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยห้วงเวลาอันหาจุดเริ่มต้นมิได้ตามประสบการณ์ที่กำลังดำเนินอยู่ คุณสมบัติเหล่านี้ถูกพบว่ามีหมองและถูกขัดขวาง เนื่องจากอัตตาเกิดพันธนาการกับกรรม อันเป็นผลจากการทำให้ต่างพร้อยที่จิตสำนึกโดยความเชื่อที่ผิด ๆ อวิชชา และอารมณ์ที่ไม่อยู่ในร่องรอย เช่น เชื่อว่ากรรมเป็นสสารทางกายภาพที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งในจักรวาล อนุภาคกรรมจะถูกดึงดูดเข้าสู่ชีวะโดยการกระทำของวิญญาณ เมื่อเราทำ คิดหรือพูดสิ่งต่าง ๆ ฆ่าบางสิ่ง โกหก หรือขโมยของและอื่น ๆ กรรมไม่เพียงแต่ครอบคลุมถึงสาเหตุของการข้ามภพเท่านั้น แต่ยังมองเป็นเรื่องละเอียดอ่อนอย่างยิ่ง ซึ่งแทรกซึมเข้าไปในชีวะโดยปิดบังอำพรางคุณสมบัติตามธรรมชาติ อันโปร่งใส บริสุทธิ์ของอัตตา กรรมถือเป็นมลพิษชนิดหนึ่งที่แปดเปื้อนดวงวิญญาณ ทำให้มีสิ่งต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับชนิดกรรมของมัน ชีวะจะหลุดพ้นและฟื้นฟูธรรมชาติที่แท้จริงของอัตตาลกลับคืนมาด้วยการหยุดการไหลบ่าของกรรมเข้าสู่ช่องว่างของอัตตาเท่านั้น

คำสำคัญ: การอำพรางตัว, อัตตา, พันธนาการ, กรรม, ศาสนาเซน

Abstract

This academic article aims to study the intrinsic nature of the self and to study obscuration of the intrinsic nature of the self associated with karmic bondage in Jaina's perspective. According to Jains, all souls are intrinsically pure in their inherent and ideal state, possessing the qualities of infinite knowledge, infinite perception, infinite bliss and infinite energy. They are also unbound, untouched by karmic matter, undifferentiated, and throughout its transmigration it remains unaltered. However, since beginningless time, in contemporary experience, these qualities are

* Received November 7, 2023; Revised November 27, 2023; Accepted November 30, 2023

found to be defiled and obstructed, on account of the bondage of these souls with karma resulting from the corruption of its consciousness by false belief, ignorance and mental dispositions. Jains believe that karma is a physical substance that is everywhere in the universe. Karma particles are attracted to Jiva by the actions of that soul. Karma particles are attracted when we do, think, or say things, when we kill something, when we lie, when we steal and so on. Karma not only encompasses the causality of transmigration, but is also conceived of as an extremely subtle matter, which infiltrates the soul-obscuring its natural, transparent and pure qualities. Karma is thought of as a kind of pollution, that taints the soul with various colours, based on its kind of karma. Jiva will be liberation and restoration true nature of the self only by stoppage influx of Karma to space-point of it.

Keywords: Obscuration, The Self, Bondage, Karma, Jainism

บทนำ

ศาสนาเซนรับรู้โลกอยู่ภายในการทำงานร่วมกันของสิ่งจริง 6 ชนิด ประกอบด้วยแก่นสารทั้งหลาย (ทราวิยะ) ที่ไม่ได้ถูกสร้างขึ้นมีลักษณะหลากหลายทัพบทวิ, แยกกันอยู่, ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง, เป็นอัตตาที่มีความรู้สึกเรียกว่า ‘ชีวะ’ และแก่นสารที่ไร้ความรู้สึก ‘อชีวะ’ 5 อย่าง ได้แก่ สสาร (ปุทลละ), ตัวกลางของการเคลื่อนไหว (ธรรมะ), ตัวกลางของการหยุดนิ่ง (อธรรม), ช่องว่าง (อากาศะ) และเวลา (กาละ) (Dundas, P., 2002) แม้ว่าแก่นสารทั้งหกนี้จะประกอบกันอย่างรวมหมู่เป็นจักรวาลของศาสนาเซน ก็ไม่ต้องสงสัยเลยว่าแก่นสาร และอัตตา คือตัวตั้งต้น เนื่องจากอีกห้าอย่างที่เหลือมีอยู่เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่จักรวาลนี้ และจัดเตรียม “กลไกซึ่งมันนำไปใช้ทำงานได้” ยกเว้นเวลาซึ่งขาดความสัมพันธ์เชิงพื้นที่และด้วยเหตุนี้จึงเป็นมิติเชิงเดี่ยว สารตั้งต้นเหล่านี้ประกอบด้วยจุดอวกาศและความสัมพันธ์เชิงพื้นที่อันมีจำนวนนับไม่ถ้วนซึ่งเป็นเหตุผลว่า ทำไมสารตั้งต้นเหล่านี้จึงถูกกำหนดให้เป็น ‘ร่างกายที่มีอยู่’ (อาสติกายะ) (Chakravarti, A. N., 2001) ยังมีกระบวนการทัศน์ทางภววิทยาที่สำคัญที่เท่าเทียมกันในศาสนาเซนอย่างอื่นอีก คือ การจัดหมวดหมู่ของความจริง 7 ประการ แบ่งออกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มแรกมีคุณลักษณะที่นับไม่ถ้วน, แยกกันอยู่, ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง, เป็นอัตตาที่มีความรู้สึกนึกคิด (ชีวะ) และกลุ่มที่สองมีคุณลักษณะเป็นสิ่งมีตัวตนที่ไร้ความรู้สึก (อชีวะ)

หกอย่าง ได้แก่ การไหลบ่าของกรรม (อาสวะ), พันธนาการ (พันธะ), การหยุดยั้งการไหลบ่าของกรรม (สังวะระ), การทำลายกรรม (นิรัชรา) และการหลุดพ้น (โมกษะ) (Tatia, N., 1994) ความเข้าใจที่ถูกต้องในความจริงทั้ง 7 ตามที่นักอภิปรัชญาเซนเชื่อ ถือเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการบรรลุความหลุดพ้น กุนทกุนทะ (Kundakunda) และนักอภิปรัชญาเซนอีกสองสามคนเพิ่มหมวดหมู่ คุณธรรม (ปัญญา) และ ความชั่วร้าย (ปาปะ) เข้ากับแบบแผนความจริงเจ็ดประการนี้ การค้นพบสิ่งเหล่านี้ทั้งหมดยกเว้นข้อการหยุดการไหลบ่าของกรรมที่กล่าวไว้ในคัมภีร์ เสวตามพร อจารังคะ (Svetambara, Acaranga) (แม้ว่าจะยังไม่ใช้อย่างเป็นระบบ) พอล ทัณฑาส (Paul Dundas) สรุปการปรากฏขึ้นของความจริงทั้ง 7 ข้อ อัน “...อยู่ในช่วงเริ่มแรกสุดของคำสอนในศาสนาเซนในฐานะที่ถูกสร้างขึ้นตามถ้อยคำในคัมภีร์ต้นฉบับ” (Dundas, P., 2002)

จักรวาลตามคติของเซน แผ่ซ่านไปด้วยจำนวนนับไม่ถ้วนของชีวะที่มีสำนึก จักรวาลแต่ละแห่งประกอบด้วยจุดช่องว่าง (Space-Points) จำนวนนับไม่ถ้วน และไม่คำนึงถึงขนาดร่างกายที่ชีวะครอบครองจำนวนจุดช่องว่างของมันถูกกำหนดให้คงที่เสมอ แผ่ซ่านไปทั่วอวกาศเดียวกันในฐานะเป็นชีวะและการรวมตัวและการแยกออกดำเนินไปอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด และแผ่ซ่านในฐานะเป็นอนุภาคที่ไม่ขยายออกและมองไม่เห็นของสสารที่ไร้สำนึก (ปุทลละ) (Dundas, P., 2002) ซึ่งประกอบด้วยธาตุหยาบและละเอียดของการปรากฏเป็นรูปธรรม

เช่น กาย วาจา ใจ ลมหายใจเข้า ลมหายใจออก ความสุข ความทุกข์ ชีวิตและร่างกายแห่งกรรมที่ไม่มีจุดเริ่มต้น อนุภาคเชิงวัตถุเหล่านี้ประกอบขึ้นเป็นกรรมและรับผิดชอบต่อความหลากหลายของชีวะในจักรวาล และกำเนิดของชีวะในภพภูมิต่าง ๆ ในโลก สารสำคัญของกรรมเป็นเรื่องเฉพาะของหลักคำสอนของเซน ในทศโวกาลิกสูตร โศลกที่ 12.10 ทันทาส พบ "จุดเชื่อมต่อของการอุปมาที่เก่าแก่ที่สุดซึ่งกรรมมักเปรียบได้กับผงธุลี..." ในทางกลับกัน ธรรมะและอธรรมไม่ใช่ทั้งความรู้สึก ไม่ใช่วัตถุ หรือจิตภาวะ (Active) แต่เป็นเพียงสื่อกลางของการเคลื่อนไหวและการหยุดนิ่ง ธรรมะและอธรรมอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนไหวและการกลับสู่ภาวะหยุดนิ่งของชีวะ และอนุภาคของสสารในลักษณะเดียวกันอย่างน้ำเป็นตัวกลางให้ปลาวายน้ำ และถ้าไม่มีน้ำปลาจะว่ายน้ำไม่ได้ แม้ว่าความสามารถในการเคลื่อนไหวจะเป็นธรรมชาติสำหรับทั้งชีวะและบุพทละ แต่การเคลื่อนที่ไปจะสำเร็จได้ก็ด้วยอาศัยสื่อกลางของธรรมะและอธรรมเท่านั้น (Jain, M. K., 2001) ต่างจากชีวะและอนุภาคของสสารซึ่งมีจำนวนไม่สิ้นสุด ตัวกลางของการเคลื่อนที่ การหยุดนิ่ง และช่องว่างแต่ละอันมีส่วนขยายเดียวอย่างต่อเนื่องและด้วยเหตุนี้จึงปราศจากความหลากหลาย อย่างไรก็ตาม ภายในการขยายออกที่ต่อเนื่องและไร้ขอบเขต ของอวกาศ พื้นที่ภายในซึ่งมีจำนวนนับไม่ถ้วนของออตตาและอนุภาคของสสารดำรงอยู่ และภายในซึ่งตัวกลางของการเคลื่อนที่และการหยุดนิ่งปฏิบัติการ ถูกจำแนกเป็น 'โลก' (โลกา) และการขยายออกที่วัดไม่ได้เหนือโลก ในฐานะที่ "ไม่ใช่โลก" (อโลกะ) สรรพสัตว์ที่หลุดพ้นแล้วย่อมพักพิงอยู่ในปริภูมิแห่งอโลกะ แม้ว่าจักรวาลจะกว้างใหญ่ไพศาล โศลกหนึ่งในปรากฏกถากล่าวว่า "ไม่มีจุดเดียวในอวกาศทั้งหมดซึ่งชีวะมิได้เข้ามาหรือจากไป" (Sastri, P., 2000) แก่นสารที่หก เวลาเป็นนิรันดร์และไม่เปลี่ยนแปลง แต่มันจะถูกแบ่งออกเป็นช่วงเวลาตามแบบแผนและถูกรับรู้ได้ในฐานะเป็นการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามในศาสนาเซน ช่วงเวลาโดยพื้นฐานแล้วเป็นเครื่องหมายของการเปลี่ยนแปลงในสิ่งต่าง ๆ (Chakravarti, A. N., 2001) และเวลาเองก็เป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของมัน

การดำรงอยู่ตามที่กล่าวไว้ใน ตตตวาระสูตร เป็นคุณลักษณะของแก่นสารทั้งหก และประกอบด้วยการกำเนิด การสิ้นสุด และความคงตัว (Tatia, N., 1994) ดังนั้น แก่นสารแต่ละชนิดจึงแปรรู้อย่างต่อเนื่องเป็นรูปแบบอันหลากหลาย ด้วยแรงผลักดันของเหตุภายในและภายนอกของมัน ในขณะที่ธรรมชาติพื้นฐานของมันคงและไม่เปลี่ยนแปลงชั่วกาลนาน ถึงกระนั้นก็มาสัมพันธ์กับอนุภาคกรรม เกิดการอำพรางตัวแห่งธรรมชาติของออตตา ซึ่งหลักอภิปรัชญาและหลักกรรมของศาสนาเซนแตกต่างจากของระบบปรัชญาอื่น ฉะนั้นบทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาธรรมชาติของออตตาและ การอำพรางตัวแห่งธรรมชาติของออตตาอันเป็นผลจากพันธุกรรมแห่งกรรมตามทัศนะของศาสนาเซน ซึ่งจะทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่อธิบายธรรมชาติของออตตาตามทัศนะของเซนว่าเป็นอย่างไร และสัมพันธ์อย่างไรกับอนุภาคของกรรมที่ผูกติดอยู่กับชีวะ

ธรรมชาติของออตตา

ดังที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ ศาสนาเซนเข้าใจจักรวาลที่ถูกแผ่ขานไปด้วยชีวะจำนวนนับไม่ถ้วน แต่ละชีวะถือครองจุดช่องว่าง (Space Point) จำนวนนับไม่ถ้วน จำนวนจุดช่องว่างของชีวะนั้นคงที่เสมอ โดยไม่คำนึงถึงขนาดของร่างกายที่มันครอบครองอยู่ ชีวะที่อาศัยอยู่ในร่างกายเล็กและใหญ่จะปรับตัวตามขนาดของร่างกายที่ถูกครอบครองโดยการหดตัวและขยายจุดว่างของมัน เปรียบเหมือนแสงของตะเกียงที่สาดส่องไปทั่วทั้งห้อง (Sastri, P., 2000) ตามการจัด 2 ประเภทหลักของชีวะในหลักคำสอนเซน ได้แก่ การกลับชาติมาเกิดและการหลุดพ้น สิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ในประเภทแรกครอบครองพลังลมปราณหรือพลังชีวิต (ปราณ) 4 ชนิด ได้แก่ พลังชีวิตทางประสาทสัมผัส (ช่วงจากหนึ่งถึงห้าในอายตนะที่แตกต่างกันไป) กำลังแห่งพลังชีวิต (ประกอบด้วย จิตใจ คำพูด และร่างกาย) พลังชีวิตแห่งอายุ และพลังชีวิตแห่งลมหายใจ ชีวะประเภทต่าง ๆ เหล่านี้ยังแบ่งตามลำดับขั้นตามอวัยวะรับสัมผัสที่ครอบครองอยู่ ตั้งแต่มีห้าอายตนะไปจนถึงมีหนึ่งอายตนะ และชีวะที่มีห้าอายตนะยังแบ่งย่อยออกเป็นพวกมีจิต และพวกไม่มีจิต ที่ด้านล่างสุดของลำดับขั้นนี้ คือ พวกที่มีขนาดเล็กมาก, มีอายตนะเดียว, 'สถวิระ' (หยุดนิ่ง) ชีวะ

รู้จักกันในชื่อ ‘นิโคตมะ’, ประกอบด้วยร่างดิน, ร่างน้ำ, ร่างไฟ, ร่างอากาศ, ร่างพืช และพวกมันครอบครองเพียงแค่ว่า พลัง อายุ และพลังชีวิตเท่านั้น ส่วนที่เหลือเรียกว่า ‘ตริสชะวีระ’ (ภาวะเคลื่อนไหว) คือ สิ่งมีชีวิตจำนวนไม่จำกัดดำรงอยู่ในช่องแคบตามแนวแกนตั้ง (ตริสชะ) ส่วนกลาง ที่ไหลผ่านแดนนรกทั้งเจ็ด (ด้านล่าง) สองแดนตรงกลางและด้านบนมีเจ็ดชั้นอยู่ในแดนสวรรค์ของจักรวาลของเชน ดังนั้น ธรรมชาติของอตตาสำนึกจึงได้โดยผู้หยั่งรู้ (Seer) ของเชน และมีความซับซ้อนและละเอียดอ่อนประณีตมาก ชีวะที่หลุดพ้นแล้วมีอิสระจากพันธนาการแห่งกรรมบริสุทธิ์อย่างหมดจดและเป็นสัพพัญญูโดยสมบูรณ์ อิสระจากความตายและความเป็นช่วงเวลา

ด้วยเหตุนี้ จุดมุ่งหมายของชีวิต คือ การทำตนให้พ้นจากกรรม ก็เหมือนกับระบบปรัชญาอินเดียอื่น ๆ ที่เชนมีความเชื่อในเรื่องการจุติไปเกิดในร่างใหม่ของชีวะ แต่ทว่าทฤษฎีของเชนว่าด้วยหลักกรรมไม่เหมือนของระบบปรัชญาอื่น เช่นถือว่ากรรมเป็นวัตถุแทรกซึมอยู่ในชีวะทั้งหมดและทำให้ชีวะมีน้ำหนักตกลงสู่ระดับโลกีย์ ชีวะที่มาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับกรรมเกิดเป็นพันธะขึ้นอยู่กับคุณธรรมและความชั่ว ด้วยเหตุนี้แนวทางที่จะเกิดพ้นทุกข์พ้นในแต่ละคนจึงแตกต่างกัน หากชีวะเป็นอิสระหลุดพ้นจากพันธะของร่างกาย ชีวะก็จะมีน้ำหนักเบาสามารถลอยขึ้นไปข้างบนจนกระทั่งถึงยอดสุดของจักรวาลที่เรียกว่า โอภาสะ ณ ที่นี้ชีวะจะพ้นไปด้วยความปิติสุขนิรันดร์ (เอ็ม หิริยานะ, 2520) อย่างไรก็ตามจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการรู้แจ้งตนของชีวะ

ชีวะนี้ในธรรมชาติที่แท้จริง (สวสมยะ) ของมัน กุนทะกุนทะ (Kundakunda) กล่าวว่า ถูกบัญญัติขึ้นตามความเชื่อที่รู้แจ้งหรือการรับรู้ที่รู้แจ้ง ความรู้ที่รู้แจ้งและการประพฤติที่รู้แจ้งแล้ว (Chakravarti, A. N., 2001) (ฉะนั้น จึงกลายเป็นคุณสมบัติทั้งหลายที่แยกออกจากกันไม่ได้ของชีวะ และทั้งหมดก็ได้ให้นิยามความหมายสิ่งที่มีมันเป็นอย่างแท้จริง สรรวาสลิตธิอธิบาย ‘ความเชื่อที่รู้แจ้ง’ ในฐานะเป็นความเชื่อในแก่นสารทั้งหลายอย่างที่มีมันเป็น คือ ‘ความรู้ที่รู้แจ้ง’ คือ รู้หนทางที่เที่ยงตรงในอันซึ่งแก่นสาร เช่น อตตาสและอื่น ๆ มีอยู่จริงและ ‘การประพฤติที่รู้แจ้ง’ อยู่ในฐานะการหยุดกิจกรรมที่นำไปสู่การเกิดขึ้นของกรรมโดยผู้มีปัญญา ที่มุ่งกำจัดเหตุแห่งของการกลับชาติมาเกิด (Sastri, P., 2000) นอกจากนี้ ตตวาระสูตร ยังได้อธิบายคุณสมบัติทั้งสามนี้ว่าเป็น “วิธีการแห่งการหลุดพ้น” (Tatia, N., 1994) นิยามความรู้เรื่องความเป็นจริงและวิถีแห่งความหลุดพ้นมีอยู่ในตัวชีวะแล้ว สรรวาสลิตธิ นิยาม ‘การรับรู้’ ว่า “สิ่งที่ได้เห็น สิ่งที่ถูกเห็น และเห็นได้เอง”, “ความรู้” เป็น “สิ่งที่ได้รู้, สิ่งที่ถูกรู้ และรู้ได้เอง”, และ “ความประพฤติ” เป็น “สิ่งที่กระทำ, สิ่งที่ถูกกระทำและกระทำเอง” ดังนั้น โดยเนื้อแท้แล้ว อตตาคือ กลุ่มก้อนที่รวมกันแห่งตัวสำนึก, สิ่งที่ถูกสำนึก และการสำนึก ตัวรู้ สิ่งที่ถูกรู้และความรู้ และตัวแสดง ตัวที่ถูกแสดงและการแสดง

กุนทะกุนทะ ยังอธิบายอตตาดูโดยเนื้อแท้ว่า “ไม่ถูกผูกมัด ไม่ถูกแตะต้องด้วยสิ่งใด มันคง ไม่แตกต่างและไม่รวมเข้ากัน” ‘ไม่ถูกผูกมัด’ และ ‘ไม่ถูกแตะต้อง’ เอ.จักรวาร์ตี (A. Chakravarti) ให้คำอธิบายว่าหมายถึง ความบริสุทธิ์ภายในของอตตาดู เพราะไม่มีกรรมหรืออนันตริยกรรมมาผูกมัดหรือแตะต้องเลย จึงคงความบริสุทธิ์แต่แรกเริ่มเอาไว้ได้ตลอดไป เหมือนใบไม้ที่ไม่ถูกน้ำมาแตะต้อง เขาอธิบาย ‘เรื่องกรรม’ ดังนี้

“สสารกรรม” หมายถึง อนุภาคที่ละเอียดอ่อนของสสารเหมาะสมที่จะก่อร่างสร้างตัวเป็นกายแห่งกรรมที่ละเอียดอ่อน ซึ่งคงอยู่สืบเนื่องเกี่ยวพันกับวิญญาณตลอดวัฏสงสารแห่งการเวียนว่ายตายเกิด จนกว่าอตตาดูจะบรรลุนิพพานโดยการทำลายล้างกรรมเมื่อกายแห่งกรรมอันตรธานไป สสารที่ไม่ใช่กรรม หมายถึง โมเลกุลทางวัตถุของกายอินทรีย์ของแต่ละปัจเจกบุคคล ร่างกายที่ปรากฏเมื่อแรกเกิดและแตกสลายไปหลังความตาย (Chakravarti, A. N., 2001)

ดังนั้น อตตาดูจึงมีอิสระจากทั้งกรรมและวัตถุโดยเนื้อแท้ตั้งแต่กาลเริ่มต้น ดังนั้น จึงบริสุทธิ์อย่างสมบูรณ์ตลอดกาล ‘ไม่ใช่อย่างอื่นนอกจากตัวมันเอง’ เขาอธิบายว่าแม้ว่าดวงวิญญาณจะมีการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกันไปในการท่องเที่ยวไปในภพชาติต่าง ๆ กันในฐานะมนุษย์หรือเทวดา ฯลฯ ดวงวิญญาณทั้งหมดยังคงรักษาเอกลักษณ์ของ

ตนไว้ เช่นเดียวกับดินเหนียวที่ยังคงเป็นดินเหนียวในขณะที่มันถูกหล่อหลอมเป็นรูปแบบต่าง ๆ บนวงล้อของช่างปั้นหม้อ

“มั่นคง” หมายถึง วิญญาณ ทั้ง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขทางจิตหลายครั้ง แต่ก็ยังคงเสมอต้นเสมอปลายในตัวเอง ไม่ถูกทำให้ยุ่งเหยิง เช่นเดียวกับทะเลที่ยังคงนิ่งแม้จะมีการรบกวนที่เกิดจากคลื่นบนผิวน้ำ

‘ไม่แตกต่าง’ หมายถึง การมีคุณสมบัติทางจิต เช่น ความรู้ ญาณ ฯลฯ ไม่ได้เป็นหนทางใดที่ทำให้ตัวตนแตกต่างกันแต่อย่างใด มันยังคงไม่มีความแตกต่างแม้ว่าจะมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับที่ “...น้ำหนัก สี และความอ่อนตัว ไม่ได้รบกวนธรรมชาติของทองคำแต่อย่างใด”

และ ‘ไม่รวมเข้ากัน’ หมายถึง ความเป็นไปไม่ได้ของคุณลักษณะทางอารมณ์โดยบังเอิญ เช่น ความปรารถนาและความเกลียดชัง ที่จะรวมเข้ากับธรรมชาติที่แท้จริงของวิญญาณ นี่แสดงนัยว่าอัตตาไม่สามารถถือได้ว่าเป็นอย่างเดียวกับอารมณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นคุณลักษณะโดยบังเอิญ

หากเปรียบเทียบกับตลาคตครรค์ อัตตาแห่งเซนก็ไม่เคยถูกผูกมัดด้วยกรรมหรือมัวหมองอย่างแท้จริง ฉะนั้น ทั้งสองจึงบริสุทธิ์ตลอดกาล ทั้งสองจะมั่นคงและไม่เปลี่ยนแปลงเสมอ และเมื่อเป็นเช่นนั้น จึงดำรงอยู่ชั่วนิรันดร์ในธรรมชาติที่บริสุทธิ์ภายในของตน ความเป็นอิสระจากกรรมและวัตถุของชีวะบ่งบอกว่ามันหลุดพ้นโดยเนื้อแท้ แม้ว่ากุนทะกุนทะไม่ได้อ้างถึงมัน เช่นเดียวกับในกรณีของตลาคตครรค์การหลุดพ้นตามธรรมชาติของชีวะไม่ได้หมายความว่าหลุดพ้นแล้ว เพราะธรรมชาติแต่ดั้งเดิมของมันถูกบดบังด้วยสสารกรรมที่เกาะติดอยู่กับชีวะนั้น จนกระทั่งสสารกรรมที่บดบังนั้นถูกขจัดออกไปอย่างสิ้นเชิง ซึ่งชีวะก็ยังไม่บรรลุความเชื่อที่รู้แจ้ง ความรู้ที่รู้แจ้ง การประพฤติที่รู้แจ้ง นั่นคือ ชีวะยังไม่ถูกทำให้หลุดพ้น

ในที่นี้ กุนทะกุนทะ ยืนยันการไม่อาจเข้าใจได้และการไม่อาจจะพรรณนาได้แห่งธรรมชาติที่แท้จริงของอัตตา ฉะนั้น คุณสมบัติที่แยกจากกันไม่ได้ของมัน เช่น การรับรู้ที่แจ่มแจ้ง ความรู้ที่แจ่มแจ้งและการพฤติกรรมที่แจ่มแจ้งและอื่น ๆ ถือว่าสมเหตุสมผลตามจารีตเท่านั้น ดูเหมือนว่าทรรคนะนี้ไม่ตรงกับทรรคนะเดิมของเขาที่ว่าอัตตาที่ประกอบขึ้นด้วยการกระทำ ญาณ และความรู้ แท้จริงแล้วเป็นธรรมชาติแท้จริงของมัน (สวสมายัง) ไม่มี ความบาดหมางกันอย่างแท้จริงระหว่างคำยืนยันทั้งสองของเขาในมุมมองของธรรมชาติที่ไม่แตกต่างกันโดยพื้นฐานของอัตตา ฉะนั้น คุณสมบัติดังกล่าวจึงไม่เป็นเหตุให้เกิดการแบ่งแยกและแตกต่างในอัตตา การไม่อาจพรรณนาได้ และไม่อาจเข้าใจได้ถึงธรรมชาติที่แท้จริงแห่งอัตตาพร้อมกับความสมเหตุสมผลตามจารีตของคุณสมบัตินั้น ชวนให้นึกถึงวาทกรรมของมายยิมกะ ซึ่งยังคงรักษาซึ่งการไม่อาจพรรณนาได้และไม่อาจเข้าใจได้ทั้งหมดของความเป็นจริงสูงสุดและความสมเหตุสมผลตามจารีตของคำอธิบายทั้งหมดของมัน (Eckel, M. D., 2009) เช่นเดียวกับ ธรรมชาติของอัตตาแห่งเซนและธรรมชาติของตลาคตครรค์ ก็ไม่อาจพรรณนาได้และไม่อาจเข้าใจได้อย่างที่สุด

แตกต่างจาก กุนทะกุนทะ, อุมาสวาตี นำเสนอชุดของคุณสมบัติภายในของอัตตาจากมุมมองเชิงลักษณะการ (Modes) ที่ประกอบด้วยจิตสำนึก, ความสามารถในการบรรลุความหลุดพ้น (ภาวียะ) และการไร้ความสามารถในการบรรลุความหลุดพ้น (อภาวียะ) (Tatia, N., 1994) จิตสำนึก (อุปโยคะ) คือ คุณลักษณะที่โดดเด่นของอัตตา ซึ่งแยกแยะมันจากร่างกาย ประกอบด้วยความรู้และการรับรู้ ความรู้แสดงนัยของจิตสำนึกด้วยรายละเอียด ส่วนการรับรู้ไม่ต้องมีรายละเอียด ทั้งสองเกิดขึ้นต่อเนื่องไปในระยะที่กรรมผูกพันในภาวะความเป็นอยู่ แต่ในภาวะเป็นสัพพัญญูทั้งสองก็ปรากฏพร้อมกัน (Sastri, P., 2000) Nathmal Tatia ตั้งข้อสังเกตว่า อัตตาไม่เคยขาดจิตสำนึกไม่ว่ามันจะอ่อนกำลังและไม่แจ่มแจ้งเพียงใด มันก็อาจดำรงอยู่ด้วยอวัยะรับสัมผัสขั้นต่ำในฐานะสิ่งที่ยังไม่พัฒนาก็ตาม ฉะนั้น จิตสำนึกเป็นคุณลักษณะเด่นของชีวะ ประกอบด้วย การรับรู้และความรู้ ปุชยปาทะ กล่าวว่า ความเชื่อในแก่นสาร (Substances)ทั้งหลายอย่างชีวะเป็นก็ถือว่ามีมาแต่ดั้งเดิมของอัตตา ฉะนั้น ในศักยภาพเหล่านั้นของการบรรลุความหลุดพ้น มันจึงเป็นวิธีการที่ได้ผลในการบรรลุความหลุดพ้น (Tatia, N., 1994) เนื่องจากความ

เชื่อและความรู้ในธรรมชาติที่แท้จริงของแก่นสารเป็นสิ่งที่มิอยู่ภายในอัตตา ทั้งสองมิอยู่ในสิ่งมีชีวิตทั้งหมดโดยไม่มีเงื่อนไข ทำลายไม่ได้ และเป็นนิรันดร์

เมื่อความเชื่อและความรู้ในธรรมชาติที่แท้จริงของสิ่งทั้งหลายมิอยู่โดยเนื้อแท้ในแต่ละภาวะการเป็นและทุกๆภาวะการเป็น (being) รวมทั้งการไร้ความสามารถเหล่านั้นในการบรรลุความหลุดพ้น (อภิวะ) แล้วอะไรจะขัดขวางมิให้ภาวะการเป็นกลุ่มหลังบรรลุความหลุดพ้น ปุชยปาเทตอบว่า จากมุมมองเชิงแก่นสาร แม้ว่าภาวะการเป็นเหล่านี้มีพลังแห่งการสังเคราะห์จิต และสัพพัญญุตญาณ (Omniscience) จากมุมมองเชิงลักษณะการ พวกมันขาดความสามารถในการแสดงพลังของตนเอง ตามที่เขากล่าว ภาวะการเป็นทั้งสองกลุ่มนี้มีความคล้ายคลึงกับการมีอยู่ของทั้งหินทองคำและหินอื่น ๆ ดูเหมือนว่าเขาจะกล่าวว่าแม้ว่าพลังของกระแสน้ำและ สัพพัญญุตญาณยังมีมาแต่กำเนิดในอัตตาที่ไม่สามารถบรรลุความหลุดพ้นได้ อัตตาเหล่านี้มีความบกพร่องโดยธรรมชาติจากการดึงพลังออกมาใช้จริง ดังนั้น จึงไม่มีวันหลุดพ้นได้ เป็นผลให้พวกมันต้องพเนจรชั่วนิรันดร์ในวัฏสงสาร การไร้ความสามารถตามธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตบางชนิดที่แสดงศักยภาพของพวกมัน เพื่อบรรลุการหลุดพ้นบ่งบอกถึงการคัดเลือกให้พ้นภัยจากกรรมตามธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตไม่ใช่หรือ และสิ่งที่อาจจะเป็นหลักเกณฑ์การคัดเลือกครั้งนี้หรือวัตถุประสงค์ของการคัดเลือกครั้งนี้คืออะไร ไม่มีทั้งผู้เขียนตัวบทในคัมภีร์หรือปรมาจารย์ของเซนที่เรียนรู้แล้วพยายามอธิบายมัน นั่นก็พอที่จะสอนให้เห็นว่า สิ่งกีดขวางการหลุดพ้นของเซน อภิวะ นั้นยากที่จะเอาชนะได้ ฉะนั้น ชีวะทั้งหลายถูกกำหนดให้ท่องเที่ยวไปอย่างไม่รู้จบในวัฏสงสาร

อัตตา ตามทัศนะของเซน ยังมีความสามารถตามธรรมชาติเพิ่มเติมอีกสี่ประการในการมีปฏิสัมพันธ์กับสสาร เช่น การทรุดตัว การพังทลาย การพังทลาย-การทรุดตัว และการเกิดขึ้นของกรรม (Tatia, N., 1994) เฉพาะพวกอภิวะเท่านั้นที่สามารถใช้ทั้งการทรุดตัวและการพังทลาย ในขณะที่การพังทลาย-การทรุดตัว และการเกิดขึ้นของกรรม ใช้ได้กับทั้งพวกอภิวะ และอภิวะ “การทรุดตัว” หมายถึง “การไม่สำแดงตัวในอัตตาของความสามารถที่มีมาแต่กำเนิดของกรรม (ที่จะส่งผลเป็นวิบาก) อันเนื่องมาจากแรงผลักดันของเหตุ” และมันก็เปรียบได้กับการตกตะกอนของโคลนในน้ำเมื่อการชะล้างเมล็ดถั่วที่เปื้อนโคลนเกิดขึ้นในน้ำ (Sastri, P., 2000) พุดงาย ๆ ก็คือ มันหมายถึงความสามารถของอัตตาที่จะระงับการให้ผลหรือการอุบัติขึ้นของผลจากกรรมเฉพาะอย่างในทางกลับกัน “การพังทลาย” หมายถึง “การยุติลงอย่างสิ้นเชิงของการให้ผลของกรรม” เปรียบเหมือนการไม่มีโคลนตก เมื่อมีน้ำอันเดียวกันที่ใสแล้วถูกเทลงในหม้อที่สะอาด เห็นได้ชัดว่า “การทรุดตัว-การพังทลาย” เป็นส่วนผสมของทั้งสองอย่าง ดังนั้น จึงเปรียบได้กับการไม่มีโคลนอยู่ในน้ำและการมีอยู่ของโคลนบางส่วนในน้ำนั้น เนื่องด้วยการปรากฏของเมล็ดถั่วที่ชำระล้างแล้ว เป็นต้น “การเกิดขึ้น” หมายถึง “กรรมที่ให้ผลโดยแรงผลักดันของแก่นสาร เป็นต้นในฐานะเป็นเหตุ”

ตามทัศนะของพวกเซน จิตสำนึก (ใจต้นยะ) พลังงาน (วีริยะ) และปิติ (สุขะ) เป็นคุณสมบัติที่มีมาแต่กำเนิดของอัตตา ด้วยการทำงานของจิตสำนึกซึ่งเป็นคุณสมบัติเด่นของชีวะ ชีวะจึงกลายเป็นตัวรู้ทั้งของวัตถุและธรรมชาติของมันเอง ขึ้นอยู่กับการได้มาซึ่งความรู้ตนเองอันให้ประสบการณ์แห่งความสุข เขากล่าวเสริมพุดตรง ๆ ก็คือ “ความสุขอันบริสุทธิ์” เป็นเพียงฉลากกำกับสำหรับสถานะที่สมบูรณ์แบบและพึ่งตนเองได้ (Self-Contained) ของวิญญาณ ความสุขนั้นไม่บริสุทธิ์หรือมีมลทิน (วิภาวะ) ในทางกลับกัน วิญญาณเก็บจำความปรารถนาเพื่อที่จะสะท้อนให้เห็นวัตถุภายนอก (Jaini, P. S. , 2001) เขาอธิบายให้ชัดเจนว่า คุณภาพของอัตตาแห่งความสุขเท่านั้นที่สามารถถูกเปลี่ยนรูปเป็นบางสิ่งที่มีธรรมชาติแตกต่างออกไป ในขณะที่คุณสมบัติอื่น ๆ ก็เพียงแค่ออกบดบังหรือปิดกั้นโดยกรรมที่เคลือบคลุมอยู่ ‘พลังงาน’ เป็นคุณสมบัติที่สามของชีวะ เขาอธิบายว่า ทำหน้าที่เป็นประเภทของคุณภาพขนาดใหญ่ (Meta-Quality) ซึ่งเป็นแรงเชิงนามธรรมที่ทำให้มีพลังอย่างที่มีนัยจะเป็น ปฏิบัติการอย่างแข่งขันในคุณภาพแห่งความรู้และการรับรู้ ฉะนั้น จะกล่าวได้ว่ากระบวนการรับรู้ทั้งสองรูปแบบนั้นสำแดงออกมาในช่วงเวลาที่กำหนด ในสัดส่วนที่แน่นอน ให้เห็นแจ่มชัดถึงพลังงานอันไร้ขอบเขตของวิญญาณมีอยู่ก็เปอร่เห็นได้

ปรากฏขึ้นในชั่วขณะนั้น ชิดจำกัดถูกกำหนดตามจำนวนของวีรียะ (Virya) โดยเงื่อนไขของตัวมันเองที่ก่อตัวขึ้น สถานะเชิงโลกียะที่เป็นไปตามกรรมนี้ยังชี้นำทางไปหรือ 'บิดเบือน' เป็นเหตุให้มันบังเกิดการเคลื่อนที่หรือการ สั่นสะเทือน (โยคะ) ของจิตวิญญาณ การสั่นสะเทือนเช่นนี้ดึงดูดสสารกรรมใหม่เข้ามาเกี่ยวข้องกับแก่นสารของ วิญญาณ

เมื่อพิจารณาคุณสมบัติทั้งหลายอันเป็นธรรมชาติของอตฺตา พอจะวิเคราะห์ให้เห็นได้ว่าเซนรับรองการให้ ความหมายแก่กันและกันของวัตถุและชีวะที่พวกเซนถือว่าไม่มีสิ่งใดเป็นอิสระโดยสิ้นเชิง ด้วยเหตุนี้อาจเรียกทัศนะ เช่นนี้ว่าเป็น “สัมพัทธนิยม” (relativism) อันอยู่บนทัศนะเชิง ‘พหุนิยม’ (pluralism) เนื่องจากเซนยอมรับจำนวน ไม่จำกัดของชีวะและวัตถุธาตุ ทำให้สามารถตีความสู่ข้อสรุปหลายประการที่สามารถดึงออกมาจากความ หลากหลายทางคุณสมบัติที่มีมาแต่กำเนิดของอตฺตาตามแนวคิดของเซน ประการแรก อตฺตาไม่เคยขาดจิตสำนึกซึ่ง ประกอบด้วยความเชื่อหรือการหยั่งรู้ที่แจ่มแจ้ง ความรู้ที่แจ่มแจ้ง และความประพฤติที่แจ่มแจ้ง มันจึงมีอิสระตาม ธรรมชาติจากพันธนาการ, สสารกรรมและกายแห่งกรรม, ย่อมมันคง ไม่แตกต่าง, แยกออกจากอารมณ์โดยบังเอิญ และมีความสามารถที่จะบรรลุความหลุดพ้น แม้ว่าอตฺตาบางอย่างไม่สามารถบรรลุได้ คุณสมบัติเหล่านี้ยังไม่เกิด ไม่ มีเงื่อนไข ไม่อาจทำลายได้ และคงทน ด้วยเหตุนี้อตฺตาจึงไม่เคยแยกจากคุณสมบัติเหล่านี้ ยิ่งไปกว่านั้นความรู้ เกี่ยวกับความเป็นจริงและวิธีการบรรลุความหลุดพ้นมีอยู่โดยเนื้อแท้ในทุกอตฺตา ด้วยเหตุผลบางประการ อภิวะ ภาวะจึงไม่สามารถสำแดงพลังภายในของกระแสจิตและสัพพัญญุตาทเพื่อบรรลุธรรมชาติที่แท้จริงของมันได้ อีกทั้ง คุณสมบัติต่าง ๆ เช่น ความประพฤติ การรับรู้และความรู้ ซึ่งสรวารณะสิทธิ พิจารณามีอยู่ภายในอตฺตา ตาม ความเห็นของกุนทะกุนทะก็เป็นเพียงความสมเหตุสมผลตามจารีตเดิมๆ เท่านั้นเพราะจากมุมมองเชิงปรมัตถ์แล้ว อตฺตานี้ก็ไม่อาจรับรู้และพรรณนาได้ นอกจากนี้อตฺตายังมีศักยภาพเสริมเพื่อจะได้มีปฏิสัมพันธ์กับสสารในรูปแบบ ของการหลุดตัว, การพังทลาย-การหลุดตัว, การพังทลาย และการเกิดขึ้นของกรรม พวกเซนรับรู้ถึงจิตสำนึก ปิติสุข และพลังงานในฐานะเป็นคุณสมบัติภายในของอตฺตา อันแรกแสดงคุณสมบัติซึ่งอตฺตาเกี่ยวข้องกับโลกแห่งวัตถุและ บรรลุการรู้แจ้งตนเอง (Self-Realization) อันที่สอง แสดงถึงประสบการณ์ของอตฺตาเกี่ยวกับธรรมชาติภายในที่ สมบูรณ์และพึงตนเองได้ของมัน และอันที่สามแสดงถึงพลังหรือพลังงานภายในมีอยู่ในอตฺตาที่ขับเคลื่อนปฏิบัติการ ของคุณสมบัติแห่งความรู้และการรับรู้ของอตฺตา การสำแดงตัวของสิ่งหลังได้สัดส่วนกับปริมาณพลังงาน ที่มีอยู่ใน ชั่วขณะแห่งความรู้หรือการรับรู้เกิดขึ้น คุณภาพพลังงานอันไร้ขีดจำกัดของอตฺตาถูกจำกัดระหว่างการก่อร่างสร้าง ตัว

การอำพรางตัวแห่งธรรมชาติภายในอตฺตา อันเป็นผลจากพันธนาการแห่งกรรม

แนวคิดเรื่องกรรมของเซนนั้นซับซ้อน และมีเอกลักษณ์ ผู้หยั่งรู้ของเซนสำนึกถึงกรรมในฐานะเป็นอนุภาคที่ ไม่อาจแบ่งแยกได้ของสสารด้วยความสามารถในการทะลุทะลวงจุดว่างของอตฺตา เพื่อผูกมัดกับอตฺตาและทำหน้าที่ เป็นกรรม อกะลังกะเทวะอธิบายว่า เหมือนอย่างไฟหนึ่งดวงมีความสามารถในการเผาไหม้ปรุงอาหาร และให้แสง สว่าง ในทำนองเดียวกัน อนุภาคหนึ่งของสสารสามารถบดบังและสื่อถึงความสุขหรือความทุกข์ยากได้ (Jain, M. K., 2001) ฉะนั้น อนุภาคเชิงวัตถุที่ไม่อาจแบ่งแยกได้จึงสามารถทำหน้าที่ในสมรรถภาพที่หลากหลายได้อย่างเช่น กรรม พวกมันสามารถบดบังการรับรู้และความรู้หลอกลวง ชัดขวางพลังแห่งอตฺตา ผลิตกายเนื้อ กำหนดตระกูล หรือสายโลหิตที่จะเกิดในชาติใดชาติหนึ่ง กำหนดระยะเวลาของการดำรงอยู่แต่ละภพชาติ และถ่ายทอดความสุข หรือความทุกข์ แม้ว่าอนุภาคทั้งหลายจะมีความเป็นกลางทางกรรมโดยพื้นฐาน หรือไม่ได้มีส่วนรับผิดชอบต่อ ความสามารถทางกรรมใด ๆ เป็นพิเศษ พวกมันรับเอาความสามารถทางกรรมขึ้นอยู่กับจิตนิสัยและต้นเหตุทางใจ ที่กำกับการกระทำของบุคคล ดูเหมือนว่าจิตนิสัยและต้นเหตุทางใจส่งต่อความสามารถเฉพาะไปยังอนุภาคแห่ง กรรม ซึ่งสิ่งหลังคงอยู่จนกระทั่งเกิดเงื่อนไขปัจจัยที่เหมาะสม และเมื่อปัจจัยนั้นเกิดขึ้น อนุภาคจะถ่ายโอน

ความสามารถเฉพาะไปยังอัตตา นอกจากนี้การยึดเกาะของอนุภาคกรรมกับจุดว่างของชีวนั้นถูกทำให้สะดวกขึ้นโดยการหล่อเลี้ยง จุดว่างนั้นด้วยจิตนิสัยทางใจ เมื่อไม่มีจิตนิสัยทางใจ ก็ไม่เกิดการยึดเกาะ เช่น ในกรณีบุคคล สัพพัญญู

ในตัวบทของพระคัมภีร์เซนยุคต้น กิจกรรมใด ๆ ที่เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งมีชีวิตอื่นนำไปสู่การยกเว้นโทษตามธรรมชาติของพันธนาการแห่งกรรม ทสเวยาลิยะสูตร กล่าวว่า “ผู้เดิน (ยืน นั่ง นอน กิน และพูด) โดยประมาท ย่อมทำร้ายสัตว์ เขาผูกมัดกรรมชั่วซึ่งเป็นรางวัลอันขมขื่นของเขา” ตัวบทเดียวกันนี้กำหนดเงื่อนไขว่า “เขาควรเดิน ยืน นั่ง และนอนอย่างระมัดระวัง ถ้าเขากินและพูดอย่างระมัดระวัง เขาจะไม่ผูกมัดกรรมชั่ว” (Schubring, W., 1932) ในสุยคทั้งคະສຸຕຣ ມາຫາວິຣະສະດຸກພາຄຳສອນວ່າ “ແມ່ວ່າຄົນໂງ່ມີພິຈາລະນາກິຣິຍາອາການຂອງຈິຕ ວາຈາ ແລະກາຍ ມີພິຈາລະນາເຫັນແມ່ຄວາມຝັນ ເຂົາຍັງຄົງທຳບາບຢູ່” (Jacobi, H., 1973) พระสูตรกล่าวต่อไปว่า แม้แต่วิญญูณที่อายตนะเดียว

...สัตว์เหล่านี้แม้ไม่มีจิต ไม่มีวาจา ถึงอย่างนั้นทั้งจิตและวากาก็เป็นเหตุให้เจ็บปวด โทมนัส ให้เสียหายเป็นอันตราย ให้กระทบกระเทือน ต้องถือว่า ไม่เว้นจากการเป็นเหตุให้เกิดความเจ็บปวดเป็นต้น.... ฉะนั้น สัตว์ที่ไร้ความรู้สึกก็ถือว่าเป็นสื่อให้นำมาซึ่งการฆ่าสิ่งมีชีวิต

ดังนั้น สาเหตุของพันธนาการแห่งกรรมจึงไม่ใช่เจตนา หรือความจงใจในการกระทำตามความคิดของนักอภิปรายเซนยุคแรก แต่เป็นการกระทำที่ประมาทเลินเล่อต่างหาก ด้วยการจัดระบบของหลักคำสอนในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ดูเหมือนว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในแนวคิดเรื่องกรรมของพวกเขา ซึ่งจะเห็นได้ชัดในการสนทนาด้านล่าง

ตามข้อมูลใน สรรวาระสิทธิ จิตสำนึกของอัตตาที่ก่อตัวขึ้นถูกบิดเบือนไปเนื่องจากกาลเวลาที่ไม้อาจหยั่งรู้ได้ด้วยความคิดที่ผิด (มถิยาตวะ) และความรู้ (อัชฌานะ) ทั้งสองอย่างนี้ถือเป็นประตูแรกสู่การหลงใหลของกรรม และส่งผลให้อัตตาระบุตัวตนที่ผิดพลาดของตัวเองกับร่างกายและลดทอนคุณภาพของพลังงานตามธรรมชาติ การมีจิตสำนึกอยู่ในกำมือของความเชื่อผิด ๆ และความรู้ตัวบทเสริมอีกว่า ก่อให้เกิดจิตนิสัยทางใจ (กษายะ) เป็นจุดกำเนิดต้นตอต่าง ๆ เช่น ความโกรธ ความโลภ ความหยิ่งโส และการคดโกง (Johnson, W.J., 1995) การผิดเพี้ยนไปของคุณภาพพลังงานของอัตตายังก่อให้เกิดการสั่นสะเทือน (โยคะ) ในอัตตาอีกด้วย ซึ่งบังคับให้จุดช่องว่างของมันเปิดออก และอนุภาคของสสารที่ "ล่องลอยอย่างอิสระ" ในทุกส่วนของที่ว่างที่ถูกยึดครอง จะแทรกซึมเข้าไปและเกาะติดกับจุดช่องว่างเหล่านั้น การสั่นสะเทือน ในความเห็นของพวกเขาถือเป็นตัวแทนของกิจกรรมที่จิตใจของปัจเจกบุคคลที่แสดงออกทางกาย จิตใจ และวาจา (Jaini, P. S. , 2001) เจตนาหรือความจงใจยังเป็นเครื่องมือในการสร้างกรรมในหลักคำสอนตลาคตครรค์ด้วย แต่จะไม่ทำให้เกิดการสั่นสะเทือนในตลาคตครรค์

อุปนิสัยใจคอและต้นตอเป็นประตูที่สองสู่การหลงใหลของสสารกรรม และบทบาทสำคัญที่พวกมันแสดงต่อปรากฏการณ์ของพันธนาการทางกรรมถูกเผยให้เห็นในคำจำกัดความต่อไปนี้ โดยอุมาสาวตี “เนื่องจากอุปนิสัยทางใจของมัน อัตตาค่อย ๆ ดูดซับสสาร สามารถเปลี่ยนสภาพเป็นส่วนหนึ่งของกรรม นี่ก็คือ พันธนาการ” (Tatia, N., 1994) สามารถปรากฏการณ์ระดับจุลภาคสามารถระบุได้ในคำจำกัดความนี้ กล่าวคือ อุปนิสัยทางใจของอัตตาดึงดูดสสาร สสารมีความสามารถที่จะสำแดงตัวในฐานะเป็นกรรม และร่วมกันเป็นเหตุให้เกิดพันธนาการ อุปนิสัยทางใจดูเหมือนจะถือเป็นแม่เหล็กทางจิตวิทยาประเภทหนึ่งซึ่งดึงดูดสสารเข้าหาอัตตา และสสารที่ถูกดึงดูดเข้ามาก็จะถูกหลอมรวมเป็นหนึ่งเดียว พวกเขายังเชื่อว่าอุปนิสัยทางใจถูกสร้างขึ้นเมื่อกรรมเกิดขึ้นและวงจรแห่งความคิดนี้เป็นเพียงการแสดงออกถึงการพึ่งพาซึ่งกันและกัน และการหล่อเลี้ยงจิตและกรรมร่วมกัน นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงการทำงานร่วมกันระหว่างอารมณ์ต่าง ๆ ของอัตตา (ภวกรรมะ) กับสสาร (ทรวียะกรรม)

ปูชยปาทะ ได้อธิบายปรากฏการณ์ของการจับสสารโดยอุปนิสัยทางใจ ด้วยอุปมาอุปไมยของอาหาร เขาเขียนว่า เหมือนอย่างอาหารถูกดูดซึมสอดคล้องตามไฟ้อยในกระเพาะฉันใด ในทำนองเดียวกัน ระยะเวลาและประสบการณ์ของกรรมเฉพาะหนึ่ง ๆ ก็เป็นไปตามธรรมชาติของอุปนิสัยทางใจที่รุนแรง ปานกลาง หรือเบาบาง (Sastri, P., 2000)

ระยะเวลาของการให้ผลของกรรมใดกรรมหนึ่งซึ่งประสบในรูปของความสุข หรือความทุกข์ เขากล่าวเสริมว่า เป็นสัดส่วนโดยตรงกับความเข้มของอุปนิสัยทางใจ ฉะนั้น ยิ่งความรุนแรงของอุปนิสัยทางใจมากเท่าไร ผลของพันธนาการทางกรรมก็จะยิ่งยาวนานขึ้นเท่านั้น และประสบการณ์แห่งความสุขหรือความทุกข์ก็รุนแรงไม่แพ้กัน ยิ่งกว่านั้น อุปนิสัยทางใจในรูปของความโกรธและอื่น ๆ ทำให้เกิดสีสัน (เลศยา) แก่อดีตในลักษณะเดียวกับสีของน้ำมะเดื่อที่ติดอยู่กับผ้าที่สัมผัส แม้ว่าการใช้สีจะเป็นทั้งทางกายภาพ (ทริยิยะเลศยา) และทางจิต (ภาวะเลศยา) สรรวาระสิทธิ อธิบายเฉพาะอย่างหลังเท่านั้นเพราะคัมภีร์กล่าวว่า จุดเน้นเฉพาะในบทนี้ คือ ปัจจัยต่าง ๆ ทางจิตของอดีต การระบายสีทางจิตทำให้เกิดความสั่นสะเทือนในอดีตและทำให้เป็นสีดำ น้ำเงิน เทา เหลือง ชมพู หรือขาว ดังนั้น สสารกรรมนอกจากจะก่อให้เกิดการบดบังและทำให้คุณสมบัติโดยกำเนิดของความรู้ การรับรู้ ความสุข และพลังงานของอตตาลดลงแล้ว ยังแต่งแต้มสีสันให้อตตาทีกด้วย และแท้จริงแล้วเป็นการยึดมั่นไว้ทางกายภาพในโลกแห่งปรากฏการณ์

ประตู่ที่สามสู่การหลังไหลของกรรม คือ กิจกรรม (โยคะ) ซึ่งเป็นความซับซ้อนของการกระทำทางกาย วาจา และจิตใจพร้อมกับการสั่นสะเทือนที่เกิดจากการกระทำเหล่านั้นในขอบเขตของอตตา มุมมองก่อนหน้านี้ที่ว่า การกระทำเป็นปัจจัยเดียวของพันธนาการทางกรรม ดูเหมือนว่าจะไม่ดึงดูดใจนักอภิปรายของเซนแบบคลาสสิกมากนัก เพราะพวกเขาเชื่อว่าลักษณะของเจตนาหรือเจตจำนงที่ก่อให้เกิดการกระทำจะเป็นตัวกำหนดคุณภาพของกรรม และการหลังไหลของคุณธรรม หรืออกุศล เจตนาดีของการกระทำ ตามสรรวาระสิทธิ ก่อให้เกิดกรรมดีและทำให้เกิดการหลังไหลของคุณธรรม ในขณะที่สิ่งที่ตรงกันข้ามทำให้เกิดกรรมที่เป็นอันตรายและทำให้เกิดการหลังไหลของอบาย การกระทำของสิ่งมีชีวิตที่ปฏิบัติตามข้อแรกจนถึงจิตวิญญาณชั้นที่สิบถูกกระตุ้นโดยกิเลสตัณหา ดังนั้น จึงทำให้เกิดพันธนาการระยะยาวและการกลับชาติมาเกิด การสั่นสะเทือนเพียงอย่างเดียวเป็นสาเหตุของการหลังไหลของกรรมในชั้นจิตวิญญาณที่สิบเอ็ดถึงสิบสี่ (สุดท้าย) และเนื่องจากการกระทำของพวกเขาปราศจากกิเลส พันธนาการที่เกิดขึ้นนั้นเกิดขึ้นเพียงชั่วพริบตาเท่านั้น นอกจากนี้ การกระทำทางร่างกาย จิตใจ และเสียงเป็นตัวกำหนดว่ากรรมที่จะผูกพันจะอยู่ในประเภทที่เป็นอันตรายหรือไม่เป็นอันตราย ปริมาณของกรรมที่จะผูกมัด (ซึ่งหมายถึง พื้นที่ - พันธนาการ) ระยะเวลาของกรรมใดกรรมหนึ่ง และความรุนแรงของประสบการณ์กรรมนั้นขึ้นอยู่กับอุปนิสัยทางใจและกิเลสตัณหาด้วยพันธนาการแห่งช่องว่างยัง หมายถึง การกำหนดปริมาณมวลรวมของสสารจำนวนหนึ่งที่จะเปลี่ยนเป็นทริยิยะกรรม อันขึ้นอยู่กับการเพิ่มขึ้นของภาวะกรรม

อวัยวะรับรู้รู้สึกประกอบเป็นประตู่สุดท้ายสู่การหลังไหลของกระแสกรรม อตตาที่ได้รับข้อมูลจากอายตนะทั้งหลายนั้นจะมีส่วนร่วมและหมกมุ่นอยู่กับโลกภายนอก ศาสนาเซนพิจารณาทั้งอวัยวะรับรู้รู้สึกและวัตถุเชิงเนื้อหาของพวกมันบนพื้นฐานที่ว่า อายตนะเข้าใจความหมายโดยความรู้สึกเชิงเนื้อหา เมื่อร่วมกับกิจกรรมทั้งสามประเภทแล้วอายตนะก็สร้างทริยิยะกรรม ในบรรดาประตู่ทั้งสี่นี้ ความไม่รู้ ความเชื่อผิด ๆ และอุปนิสัยทางใจก่อรูปเป็นองค์ประกอบทางจิตวิทยาของกรรม (ภาวะกรรม) ในขณะที่กิจกรรมและอวัยวะรับสัมผัสสร้างองค์ประกอบทางวัตถุของกรรม (ทริยิยะกรรม)

นอกจากนี้ ความไม่เป็นกายวัตถุ (Non-Materiality) ของอตตาในทัศนะของเซน ดูเหมือนค่อนข้างน่าสงสัยเมื่อพิจารณาจากการครอบครองจุดช่องว่างที่สามารถเปิดและปิด ขยายและหดตัว ความสามารถในการสั่น การยึดเกาะของสสารทางกายรูป (Corporeal) และการเปลี่ยนสี พวกเซนโต้แย้งต่อความเป็นกายวัตถุของอตต้ายืนยันว่ามีเพียงความเกี่ยวข้องกัน (เช่น เอกาวคหาะ, ตามรูปศัพท์ หมายถึง ครอบครองตำแหน่งเดียวกัน) ระหว่าง

อิตตาและสสารกรรม แต่ไม่มีการติดต่อกันจริง ๆ เนื่องจากการสัมผัสจะสร้างภาพกายรูปอย่างหลัง เช่น กรรม (Jaini, P. S. , 2001) ถ้าความสัมพันธ์ของชีวะกับสสารกรรมถูกให้คุณลักษณะเฉพาะโดยความเกี่ยวข้องกัน เท่านั้น เช่นนี้แล้ว มันก็จะคล้ายกับความสัมพันธ์ของปุรุષะกับประภคิต โดยที่ตัวแรกไม่แปรเปลี่ยนด้วยการกระทำ ของตัวหลัง แต่ปุรุષะไม่ได้ครอบครองจุดว่าง (Space-Points) และสาขชยะก็ไม่ได้สำนึกกรรมในฐานะเป็นกายรูป ดังนั้น จึงไม่มีอนุภาคกรรมติดปุรุษะและเปลี่ยนสีมัน ดังนั้น การขาดการติดต่อกันระหว่างปุรุษะและประภคิตจึง เป็นไปได้อย่างสมบูรณ์ แต่ไม่ใช่ในกรณีของอิตตาของเซน ในคำถามที่ว่าอิตตาเป็นกายรูปหรือไม่ สรรวณะสิทธิ เสนอว่า

จากจุดยืนของการเปลี่ยนรูปในช่วงระหว่างพันธนาการแห่งกรรม อันเป็นผลจากอิทธิพลของอนุภาคกรรม มันจึงเป็นกายรูป อย่างไรก็ตาม จากมุมมองของธรรมชาติอันบริสุทธิ์ของมัน มันจะไม่แสดงตัวเป็นกายรูป (Sastri, P., 2000)

ปุชยะปาทะ ผู้เขียนตัวบทไม่ได้คำนึงถึงการครอบครองจุดว่างของชีวะ การเกาะติดของสสารกับชีวะ และการเปลี่ยนสีซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของมัน การตัดออกไปของคุณลักษณะเหล่านั้นทำให้คำอธิบายของเขา ไม่น่าเชื่อถือ ยิ่งกว่านั้น ถ้าเขายืนยันว่าความเป็นกายวัตถุของอิตตาถูกจำกัดอยู่เฉพาะช่วงเวลาที่มีมันถูกแทรกซึมเข้า ไปโดยสสารกรรม กล่าวคือ อยู่ในช่วงสถานะที่ก่อร่างสร้างตัว แต่จริง ๆ แล้ว มันไม่เป็นกายวัตถุซึ่งก็เช่นกัน เป็น เรื่องที่ไม่มีเหตุผลและไม่น่าเชื่อ ในประวณสาระของกุนทะกุนทะ พวกเขามิการอ้างว่า ความเกี่ยวข้องเช่นนั้น สามารถอนุมานได้จากประสบการณ์ที่เป็นของเราเองในพันธนาการ ก็เหมือนกับที่เราอนุมานความสัมพันธ์ของ จิตสำนึกที่ไม่มีเนื้อหา กับวัตถุที่มีเนื้อหาจากประสบการณ์ของการรับรู้ (Jaini, P. S. , 2001) พวกเขายังให้ ข้อสังเกตด้วยว่า “...พวกเขเองไม่ได้เคร่งครัดอย่างตายตัวในการอ้างไว้ซึ่งความไม่เป็นกายวัตถุของอิตตา” สำหรับปุชยะปาทะแล้ว กายวัตถุของกรรม ก็คือ ความสามารถในการทะลุทะลวง การยึดเกาะ และอื่น ๆ อันเป็น มรดกตกทอดทางความเชื่อของเซนที่เก่าแก่ ซึ่งไม่ลงรอยกับแบบแผนทางภววิทยาที่ถูกพัฒนาขึ้นในยุคต่อมา แต่เนื่องจากความเชื่อเก่า ๆ ไม่เคยถูกละทิ้งในทุกศาสนาของอินเดีย ความเชื่อเหล่านี้จึงดำรงอยู่ควบคู่ไปกับความ เชื่อใหม่ ๆ และทิ้งร่องรอยแห่งความคลุมเครือและความขัดแย้ง

การบดบังธรรมชาติภายในของอิตตายังชี้ให้เห็นถึงการดำรงอยู่ร่วมกันของอิตตา 2 ประการ คือ ลักษณะ ภายในและลักษณะที่แปรเปลี่ยนและถูกบดบัง จิตสำนึกที่บริสุทธิ์จากภายในของชีวะนั้นฝังรากอยู่ชั่ววันรันดร์ และไม่ เปลี่ยนแปลงในการรับรู้ที่รู้แจ้งโดยธรรมชาติ ความรู้แจ้งและการปฏิบัติที่รู้แจ้ง ไม่ถูกผูกมัดและไม่ถูกแตะต้องทั้ง เรื่องที่เป็นกรรมและไม่เป็นกรรม คงที่และไม่เปลี่ยนแปลงและปราศจากอวิชชา อารมณ์และกิจกรรม เต็มไปด้วย พลังงานอันไร้ขอบเขตและความสุขอันไร้ขอบเขต และไม่เนาเปื่อย ที่อยู่ร่วมกับลักษณะภายในนี้เป็นลักษณะที่เป็น ตัวเป็นตน คลุ่มเครือ บิดเบี้ยว และหลงผิด ซึ่งจิตสำนึกของอิตตาถูกหลอก และถูกบดบังด้วยความเชื่อที่ผิดและ ความไม่รู้ มีเงื่อนไขและควบคุมโดยอารมณ์จิต อิตตาที่เป็นตัวเป็นตนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในโลกผ่านอวัยวะรับ สัมผัสการกระทำทางร่างกาย จิตใจ และวาจาทำให้เกิดความรุนแรง มันเกิดพันธนาการทางกรรมและเปลี่ยนสี พลังงานของมันบกพร่อง มันมีความสุขและความทุกข์ และท่องเที่ยวไปในมหาสมุทรแห่งการเวียนว่ายตายเกิด

สรุป

การปิดบังอำพรางแห่งอิตตาของเซนเป็นทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งสสารกรรมเจาะทะลุจุดช่องว่างทั้ง ทางร่างกายและจิตใจ ถ้าไม่ก่อให้เกิดการปิดบังอำพรางความรู้และการรับรู้โดยธรรมชาติของอิตตา ก็จะหลอกหรือ ขัดขวางคุณภาพแห่งพลังงานของอิตตา ในขณะที่ภาวะความเป็นอยู่หรือการดำรงอยู่ เป็นคุณลักษณะหลักของ แก่นสารทั้งหกและแต่ละอย่างก็เป็นกลุ่มก้อนแห่งคุณสมบัติอันนิรันดร์และทำลายไม่ได้ ไม่อาจแยกจากกันได้ แสดงออกมาในรูปแบบที่หลากหลายนับไม่ถ้วน ขึ้นอยู่กับความเกิดขึ้นของเงื่อนไขปัจจัยภายในและภายนอก

คุณสมบัติต่าง ๆ เช่น จิตสำนึก ความสุข และพลังงานแสดงคุณลักษณะของอัตตา ในขณะที่วัตถุ การยึดเกาะ การให้สี ฯลฯ เป็นคุณสมบัติของสสาร ตัวแบบทั้งหลาย ในทางกลับกัน มีภาวะผันแปร มีมากมาย ไม่ถาวร และแยกออกจากแก่นสารได้ ฉะนั้น ความเป็นจริง สามารถดูได้ทั้งจากจุดยืนของแก่นสารและจากจุดยืนของตัวแบบ จุดยืนทั้งสองมีส่วนทำให้เกิดทฤษฎีพุทธคตินีเย ซึ่งทุกมุมมองของสิ่งหนึ่งมีความสมเหตุสมผลอย่างเท่าเทียมกัน ธรรมชาติแต่เดิมแท้ของอัตตา คือ การหยั่งรู้ที่แจ่มแจ้ง ความรู้ที่แจ่มแจ้ง ความรู้แจ้ง และการปฏิบัติที่ทำให้ความรู้ชัด อัตตาไม่ถูกผูกมัด ไม่ถูกแตะต้องสัมผัสด้วยสสารแห่งกรรม ไม่ถูกแบ่งแยก และตลอดทั่วทั้งการท่องไปในสังสารของมัน มันยังคงไม่เปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตาม เนื่องจากกาลเวลาที่ไร้จุดเริ่มต้น มันถูกผูกมัดด้วยอนุภาคแห่งกรรมของสสารซึ่งทะลุผ่านจุดช่องว่างของมันซึ่งถูกเปิดออกด้วยแรงสั่นสะเทือนของมันเองอันเป็นผลจากความเสื่อมทรุดของจิตสำนึกเนื่องจากความเชื่อผิด ๆ อวิชชา และจิตปรุงแต่ง อนุภาคเหล่านี้ยึดติดกับจุดช่องว่างผูกติดกับมัน ครอบงำความคิดมัน และสร้างเงื่อนไขให้ พวกมันแปรสภาพเป็นกรรมแปดรูปแบบ โดยที่รูปแบบที่เป็นอันตราย พวกมันอำพราง หลอกลวง หรือทำให้คุณสมบัติโดยธรรมชาติของความรู้ การรับรู้ ความประพฤติ และพลังงานลดลง และอีกสี่รูปแบบ คือ ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์รวมและถือว่าไม่เป็นอันตราย ความเชื่อที่ผิดและอวิชชา อุปนิสัยทางใจและกิเลสตัณหา การกระทำและอวัยวะสัมผัสเป็นประตูสู่วิบากกรรมที่หลั่งไหลเข้ามา การกระทำเป็นตัวกำหนดลักษณะของกรรม ที่จะถูกผูกมัดและปริมาณของอนุภาควัสดุที่จะจับกับจุดช่องว่าง ระยะเวลาของการให้ผลของกรรมซึ่งมีประสบการณ์ในรูปของความสุขหรือความเจ็บปวดเป็นส่วนสำคัญกับความรุนแรงของอารมณ์และความสนใจ อวิชชา อุปนิสัยทางใจและกิเลสตัณหาของอัตตา และอนุภาคกรรมทางวัตถุที่เกาะเกี่ยวกันจะปรับสภาพซึ่งกันและกัน และร่วมกันรักษาการหลั่งไหลของกรรมและพันธนาการของอัตตา อัตตามีความสามารถโดยธรรมชาติในการยับยั้ง ทำลาย ยับยั้ง - ควบคุม - ทำลาย หรือให้ผลกรรมที่ผูกเวรไว้ ยิ่งไปกว่านั้น ความไม่เป็นรูปธรรมของอัตตาแห่งเซน นั้นค่อนข้างน่าสงสัยเมื่อพิจารณาว่ามีจุดว่างที่สามารถเปิดและปิดได้ การขยายและการหดตัวได้ กรรมนั้นเป็นวัตถุในธรรมชาติและถูกกำหนดตามเงื่อนไขให้ทะลุทะลวงเข้าสู่จุดช่องว่างของอัตตา เพื่อที่จะยึดเกาะจุดช่องว่างเหล่านั้นและบิดเบือนจิตสำนึกของอัตตาในหลาย ๆ วิธีทาง

เอกสารอ้างอิง

- เอ็ม หิริยันนะ. (2520). ปรัชญาอินเดียสังเขป. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- Chakravarti, A. N. (2001). Acarya Kundakunda's Samayasara. ed. and trans. Englishtrans. and commentary based on Atmacandra's Atmakhyati, 5 th. ed. New Delhi: Bharatiya Jnanapith.
- Dundas, P. (2002). The Jains. 2 nd ed. London, New York: Routledge.
- Eckel, M. D. (2009). Bhaviveka and His Buddhist Opponents: Chapters Four and Five of the verses on the Heart of the Middle Way (Madhyamakahyodayakarika) with commentary entitled The Flame of Reason (Tarkajvala) (Harvard Oriental Series). Boston: Harvard University Press.
- Jacobi, H. (1973). "Suyagadanga - sutam" as "The Sutakrtanga Sutra". Jaina Sutras. Part 2, (Sacred Books of the East, Vol. 45). Delhi: Trans and introduction.
- Jain, M. K. (2001). ed. and trans. Tattvarthavartika of Sri Akalankadeva. Parts 1 and 2. 6th. ed. New Delhi: Bharatiya Jnanapith.
- Jaini, P. S. . (2001). The Jaina Path of Purification. Delhi: Motilal Banarsidass.
- Johnson, W.J. (1995). Harmless Souls: Karmic Bondage and Religious Change in Early Jainism with Special Reference to Umasvati and Kundakunda. Delhi: Motilal.

- Sastri, P. (2000). *Srimad - Acarya - Pujiyapada-viracita: Sarvarthasiddhi* (Srimad - Acaryagrddhapiicchaprinitasya Tattvarthasutrasya-vrttii. ed. and trans. 10th ed. New Delhi: Bharatiya Jnanapitha.
- Schubring, W. (1932). “Dasaveyaliya Sutta”. *Kleine Schriften* trans. E. Bijnor. Leumann (ed.). Bijnor: Jaina Parisad Publishing House.
- Tatia, N. (1994). *Tattvarthasutra: That Which Is, A Classic Jain Manual for Understanding the True Nature of Reality*. Umasvati/Umasvami. with Combined Commentaries of Umasvati/Umasvami Pujiyapada and Siddhasenagani. trans. And introduction. San Francisco: Harper Collins.